

RD PLISKA

KS Pliskovica. Občina Sežana

Zadeva: Projekt »Vojaška kapela Feldspitala 808 pri Kosoveljah«

Tema : Kako zagotoviti, da bodo učinki obnovljeme kapele Feldspitala 808 maksimirali koristi RD Pliska in našega družbeno ekonomskega okolja.

Abstrakt: Razvojno društvo Pliska deluje že dvajset let. K zagonu in razvoju društva je ob iniciativi domačinov z investicijo v izgradnjo Mladinskega hotela s pridobljenimi EU sredstvi načrtno pripomogla občina Sežana. Društvo organizira raznovrstne dobro obiskane dogodke. S svojim delovanjem je prispevalo k razvoju in promociji turizma v tem okolju. Pliskina učna pot, ki je nastala tudi ob spodbudi danskega sklada za pohodništvo, je zelo obiskana. Pomembno privlačnost Pliskine učne poti predstavlja tudi prostor Feldspitala 808 z ostalino kapele, ki je leta 2009 postala kulturni spomenik lokalnega pomena. Kapela v prvotnem izgledu bi predstavljala še večjo privlačnost za domače in tuje pohodnike. Predvidevamo, da bi se občutno povečal obisk iz Sredne Evrope. Ta kapela v bistvu predstavlja simbol povezanosti srednje evropskih narodov. Iz tega simbola lahko črpamo osnovo za ustvarjanje povezav na različnih področjih, kulturnem, turističnem, ekonomskem, izobraževalnem, glasbenem in duhovnem. Smiselno je, da izkoristimo to danost. Zato podpiramo izvedbo tega projekta. Morda se premalo zavedamo, da ima Kras in s tem tudi Občina Sežana za te države izjemno pozicijsko in zgodovinsko vrednost.

1. Kratka predstavitev Razvojnega društva Pliska:

- 1.1 Razvojno društvo Pliska je nastalo pred dvajsetimi leti z namenom, da združi in spodbudi razvojne potencialne ljudi v KS Pliskovica in s tem prispeva k povečanju dohodka domačinov, k dvigu samozavesti, k promociji in kot podpora domačega okolja pri poslovanju Hostla. Po dvajsetih letih delovanja društva so rezultati vidni v bolj urejenem izgledu vasi, v razvoju ustvarjalnosti domačinov, v razvoju turistične ponudbe tega območja, v večji prodaji kmečkih pridelkov, v boljšem sodelovanju vaščanov in v skupnih nastopih, pa tudi v tem, da je kraj postal širše poznan. V izhodišču je ključno vlogo pri nastajanju društva imela občina Sežana kot tudi Zavod za Šport, turizem in prosti čas ob sodelovanju z Zvezo prijateljev mladine. Brez iniciative domačinov se ne bi nič odvijalo. Je pa vložek občine v Mladinski hotel spodbudil nastanek Razvojnega društva Pliska in tudi razvoj turistične ponudbe v tem delu Krasa.
- 1.2 Pomemben del razvoja so tudi pohodniške poti, ki smo jih zastavili. Najbolj obiskana je krožna Pliskina učna pot, katere izhodišče in zaključek je sredi vasi Pliskovica pod evropskim latnikom prijateljstva. Ta latnik ima posebno simbolno vrednost. Botrstvo nad trtami so prevzela veleposlaništva evropskih držav. Pot poteka najprej po značilnih vaških ulicah in se nadaljuje po klancih s kilometri suhega zidu skozi obdelano krajino nato v velikem delu pelje tudi med pašniki in ob borovem gozdu. Pohodniki lahko tu spremljajo značilno kraško krajino, kraško rastlinje in se spoznajo z atrakcijami kot so: suhi kraški zid, pastirske hiške, napajališče Zajčji kaliči, prazgodovinsko gradišče Stare Šance v Gradini, hodijo pa tudi po trasi stare rimske poti, poimenovane »via Vicinalis«, ter gredo skozi privlačno in kulturnovarstveno zaščiteno naselbino Kosovelje.
- 1.3 Na južni strani Kosovelj jih pričaka ostalina vojaške kapele iz prve vojne, ki je takrat stala sredi Feldspitala 808. Pred dvajsetimi leti smo ob trasiranju te poti na tem prostoru postavili informativne table z informacijami in fotografijami te bolnišnice in kapele. Te informacije imamo tudi v promocijskih gradivih in so zelo iskane. Pliskino učno pot obišče zelo veliko slovenskih in tujih pohodnikov, ki jih zelo zanimajo informacije o tej vojaški bolnišnici in kapeli.
- 1.4 RD Pliska je že podalo izjavo oziroma pobudo občini, da prevzame skrbništvo obnovljene kapele. Izhajajoč iz rezultatov delovanja društva lahko zagotovimo, da bomo skrbniško službo izvajali z vso odgovornostjo.

2. Ocena učinkov obnovljene vojaške kapele na razvoj društva in na razvoj lokalnega okolja.

- 2.1 Pri vrednotenju možnih učinkov investicije v kapelo izhajamo iz poznanih učinkov, ki jih je prinesla investicija občine v Mladinski hotel kot tudi v vzpostavitev delovanja RD Pliska
- 2.1.1 Občina je s pomočjo EU sredsrev izvedla investicijo v izgradnjo Mladinskega hotela Pliskovica
 - 2.1.2 Investicija v Hostel je spodbudila turistični obisk kraja in ustanovitev RD Pliska
 - 2.1.3 Društvo je izvajalo promocijo turistične ponudbe in dogodkov
 - 2.1.4 Prebivalci so pričeli obnavljati hiše in vaške površine
 - 2.1.5 V Kosoveljah je nastala etnološka zbirka podeželske tehnike
 - 2.1.6 Društvo že več let organizira odmeven dogodek »Odprti borjači«, ki prispeva k promociji vinogradništva in turizma.
 - 2.1.7 V vasi so zaživeči kmečki turizmi z nastanitvenimi apartmaji. Ob osnovni kapaciteti namestitev v Hostlu je v vasi polagoma nastala še dodatna ponudba z več kot sedemdesetimi namestitvami in ta trend se še nadaljuje. Vas se ob ohranjanju tipike kraških vasi dejansko spreminja v turistično vas.
 - 2.1.8 RD Pliska tradicionalno organizira številne pohode kot tudi različne glasbene in kulinarčne prireditve.
 - 2.1.9 Za promocijo kamnoseštva društvo sodeluje pri izvedbi bienalnega tekmovanja mladih kamnosekov na dogodku »Festival kamna«
 - 2.1.10 V zbornikih smo zbrali in objavili ljudsko pripovedno izročilo ter dokumentirane zgodbe o izseljencih
 - 2.1.11 V Kosoveljah so na vse stare domačije postavili klesane embleme z domačimi imeni domačij in s tem ohranili ta del nesnovne dediščine
 - 2.1.12 Ob spodbudi RD Pliska je bilo na Velikem Dolu je ustanovljeno kulturno društvo »Kalunca« ki obuja tradicijo klekljanja
 - 2.1.13 Na trasi učne poti ob rastiščih značilnega rastlinja postavljamo na kamnitih nosilcih slike z imeni travniškega cvetja
 - 2.1.14 Organiziramo ekskurzije z namenom spoznavanju dobrih praks
 - 2.1.15 Za ohranitev ustnega in pisnega ljudskega izročila je društvo v sklopu projekta »Festival prijateljstva« izdalo tri knjige »Kraški Tolmun«, Izdajali smo tudi revijo »Glasilo PLISKA«
 - 2.1.16 V dvajsetih letih delovanja RD Pliska so se zvrstili številni dogodki, ki so pustili pomembno razvojno sled najmanj na lokalnem območju.

3. Predvideni učinki obnovljene kapele

- 3.1 Že sedaj predstavlja kamnita ostalina te kapele zanimivo privlačnost Pliskine učne poti.
- 3.2 Dopolnitev kamnite ostaline z realnim prikazom kulturnega objekta v prvotni obliki, bi to privlačnost še bistveno povečala in s tem bi povečala tudi obisk Pliskine poti in teh krajev. Povečan obisk prispeva k povečani potrošnji
- 3.3 Ta vojaška kapela it WW1 predstavlja pomemben simbol tedanjega dogajanja. Na tem polju in v tem Feldspitalu so se po sili razmer našli udeleženci različnih narodov in doživljali enako usodo, ki jih je zaznamovala tudi, ko se je vojna zaključila in so šli na svoje domove v različne dežele sicer takratne skupne države. Ti kraji so sedaj v različnih državah Srednje Evrope. Vnuki teh vojakov sedaj raziskujejo kje so v tistih časih bili njihovi dedje. Memorialni turizem spada med pomembne in čustveno močne segmente turizma
- 3.4 Ocenjujemo, da bi se z obnovo in promocijo kapele v teh krajih povečal obisk, posebno še iz srednjeevropskih dežel. Ti obiskovalci bodo rabili namestitve, prehrano pa tudi spominske predmete, značilne za to območje. Vedno bolj pomembna postaja tudi ponudba domače kulinarike. Ta prostor v veliki meri te storitve lahko že nudi. Večje povpraševanje pa bi spodbudilo tudi dodatno ponudbo. Vse skupaj pa pomeni, da v prostor pride dodatna potrošnja in s tem dodaten zaslužek kar lahko prispeva tudi k nastanku novih zaposlitev.
- 3.5 Preko veleposlaništev držav iz srednje Evrope in kulturnih ustanov bi društvo lažje vzpostavljalo povezave in organiziralo izmenjavo obiskov in kulturnih dobrin
- 3.6 Vojaška kapela in Feldspital predstavljata pomemben simbol vojaštva. Gre za dejavnosti zdravljenja in duhovne oskrbe vojaštva, ki pa vsaj po našem vedenju pri nas še nima neke povezovalne točke na terenu, kar bi pa ta kapela z vključevanjem slovenske vojske lahko postala. Na te teme bi lahko v Sežani organizirali različna srečanja in posvetovanja. Potrebno je vključiti ustrezne službe Slovenske vojske.
- 3.7 Tovrstni kraji so lahko tudi središča za srečevanje vojaških godb. Ta srečanja so med ljudmi dobro sprejeta in bi morala biti tradicionalna. Vključevali bi tudi domače godbe, kar bi predstavljalo promocijo naših godb in vzpodbudo pri vzpostavljanju povezav in možnosti nastopov naših godb v tujini.
- 3.8 Pomembno vprašanje pa je, kako zagotoviti, da se te možnosti dejansko uspešno realizirajo in bosta obisk in potrošnja dejansko večji

- 3.8.1 Vključitev obnovljene kapele v pomembne točke že obstoječega sistema »Poti miru«, da prihajajo tudi na naše območje gostje, ki so se namenili obiskati zanimive točke na že postavljeni in promovirani poti.
- 3.8.2 Vključitev Pliskine učne poti in kapele Feldspitala 808 v informativno mrežo Geoparka Kras
- 3.8.3 Spodbujati posamezne ponudnike, da sami iščejo svoje prodajne kanale in pri tem uporabljajo podobo kapele kot simbola zgodovine tega okolja.
- 3.8.4 Načrtno se vključiti v promocijo Slovenske Turistične Organizacije in skupaj z njimi oblikovati tržno zanimive produkte memorialnega turizma v našem prostoru in jih promovirati v sistemu STO.
- 3.8.5 Še najbolj uspešno pa bi bilo, da se promocija izvaja z domačo občinsko agencijo za trženje kraške ponudbe. Za ta namen naj se opolnomoči že obstoječa občinska služba.

4. Zaključki

- 4.1 Vložek občine v razvoj Hostla je spodbudil razvoj turistične ponudbe v tem okolju.
- 4.2 RD Pliska je v preteklih letih dokazalo, da se z načrtnim delom da spodbuditi lokalni razvoj
- 4.3 Na Krasu so dogodki WW1 pustili močne sledi tudi v povezanosti narodov, katerih udeleženci so takrat bili v teh krajih
- 4.4 Zgodovinske ostaline na Pliskini pohodniški poti predstavljajo pomembno vsebino in privlačnost te poti
- 4.5 Veliko pohodnikov se zamima za Feldspital 808 in za to kapelo. Z zanimanjem opazujejo na informativnih tablah kako je kapela v realnosti izgledala
- 4.6 Prikaz kapele v realni obliki bi predstavljal pomembno povečanje privlačnosti Pliskine poti in tudi celega našega območja s tem bi se povečala tudi tržna vrednost naših krajev.
- 4.7 Obnovljena kapela bi se vključila med atraktivne točke na trasi Poti miru in s tem pripeljala dodatne goste, potrošnike, v naše okolje.
- 4.8 Koristno bi bilo v izvedbo tega projekta vključiti veleposlaništva držav Sredne Evrope in pridobiti njihovo stalno podporo
- 4.9 Koristno bi tudi bilo letno izvesti neke skupne dogodke z udeleženci iz Srednje Evrope. Feldspital in kapela sama nudi dovolj osnove za pripravo posebnih in tudi medijsko odmevnih dogodkov.
- 4.10 Predlagamo, da občina obnovljen kulturni spomenik vključi v sistem občinske promocije kulture, turizma, gospodarstva pa tudi tipičnega kmetijstva. Kraško kmetijstvo kot blagovna znamka.
- 4.11 Podpiramo izvedbo projekta, zato smo tudi dali pobudo za skrbništvo

5. Ključni povdarki sestanka fokusne skupine RD Pliska 04.8. 2022

- 5.1. Vložek občine Sežana v Hostel v Pliskovici je spodbudil razvoj turizma v tem okolju.
- 5.2. Podpiramo dograditev vojaške kapele Feldspitala 808 pri Kosoveljah v njeni originalni obliki
- 5.3. Upoštevati je treba spominske vezi narodov nekdanje monarhije z našim prostorom in z njimi graditi koristne povezave.
- 5.4. Kras in občina Sežana ima za države srednje Evrope pomembno pozicijsko in zgodovinsko vrednost
- 5.5. Ponudbo zgrajeno na spominskem zapisu WW1 moramo programsko povezati z že obstoječimi vsebinami Fundacije »Poti miru«
- 5.6. Ponudba Pliskine poti in zgodba vojaške kapele mora postati del turistične infrastrukture Geoparka Kras. Prav tako bomo ta »produkt« vključili tudi v delovno področje STO (Slovenske turistične Organizacije)
- 5.7. Na podlagi izvedbe tega projekta lahko občina Sežana dobi privlačno podlago za ustvarjanje koristnih povezav na kulturnem, turističnem, gospodarskem, izobraževalnem, raziskovalnem in glasbenem področju. Smiselno je, da občina opolnomoči eno svojih že obstoječih ustanov ali služb za izvajanje te dejavnosti.

6. Metoda ugotavljanja in vrednotenja razvojnega potenciala

Odgovore na odprta vprašanja smo dobili v vodenem diskurzu fokusne skupine kjer so sodelovali: Boris Švara, predsednik društva, Majda Ščuka, blagajničarka društva, Jernej Bortolato, podpredsednik društva in podjetnik kamnosek, Ivan Bortolato, vodja glasbene sekcije, Ivica Žerjal, soustanoviteljica in prva predsednica društva, Breda Petelin – Durcik, vodja sekcije turističnih nastanitev, Laura Fornazarič, vodja Hostla, Milivoj Štemberger, predsednik KS in član Društva, Neža Bandel predsednica KD Kalunca, Miha Zobec zgodovinar, Primož Durcik, predstavnik mladine, Veronika Golobič, tajnica društva, Dušan Luin in arhitekt Tomaž Bekš, predstavnika Kosovelj.

Fokusna skupina je bila sestavljena tako, da so v njej sodelovali člani razvojnega društva, ki dobro poznajo dejstva in vodje posameznih sekcij, ki so na svojem področju dovolj poznavalski pri vrednotenju potencialov in pri razvojnih ocenah. Fokusno skupino je moderiral član društva Dušan Luin. Ocenjujemo, da smo prišli do kompetentnih odgovorov.

Boris Švara,

predsednik RD Pliska

Pliskovica, avgust 2022